s e n, Im Dienste der Heimat (1930), lk. 68, 91 ja 96; A. V. B e l l e g a r d e, Minu mälestusi Eestimaa kubernerina (1937), lk. 18, jm. saadud andmed.

E. S.

SKARGA, Piotr, poola päritoluga vastureformatsiooni tegelane ja jesuiit, sünd. 1536 Varssavi lähedal Grójec'i linnas (lähemad andmed puuduvad), teotses 1573—84 Vilnos jesuiitide kolleegiumi ja Vilno akadeemia rektorina, juhtides samal ajal ka Polotski kolleegiumi (asutatud 1581) ja Riia kolleegiumi tegevust; a-il 1584—87 oli ta Krakovi Püha Barbara kiriku ülem ja 1588—1612 õuejutlustaja kun. Sigismund III (vt.) juures; surn. 1612 Krakovis. — Innuka katoliiklasena ja hiilgava kõnemehena võitles S. väga edukalt Poolas leviva reformatsiooni vastu; ta teotsemiskohad, Vilno ja Krakov, kujunesid katoliku vastureformatsiooni keskusiks. Andeka ja osava stiilimeistrina avaldas S. maa rekatoliseerimise huvides rea poleemilisi töid. Ka Poola poliitilisest elust võttis ta aktiivselt osa, astus välja riigitunnet hävitava ja sotsiaalset tasakaalu kõigutava aadli vastu ning kaitses enamasti katoliiklikku talupoega. Kun. Stephan Báthory (vt.), kes oli kavatsenud juba 1581 rekatoliseerimise eesmärgiga asutada jesuiitide kolleegiume Riiga, Tartu ja Narva, rakendas sinna mõneks ajaks tööle S., kelle juhatusel võeti 1582 üle kaks kirikut Riias ja asutati Riia ning Tartu kolleegium. S. soovitas alustada rekatoliseerimistööd mitte sellele vaenliku saksa aadli ja linnakodanluse juures, vaid vastutulelikkude eesti ja läti talupoegade seas, pidas vajalikuks rahva keelt oskavate preestrite kasvatamist ja soovitas katoliseerimise keskuseks valida Tartu, mis talle selleks näis olevat Riiast sobivam. Rootsi-Poola sõja ajal püüdis S. veel kord Poolas mõjustada Liivimaa sündmusi oma jutluste kaudu.

J. S y g a ń s k i, Listy ks. Piotra Skargi . . . 1566—1610 (1912); J. S y g a ń s k i, Działalność Ks. Piotra Skargi . . . 1566—1610 (1912); T. G r a b o w s k i, Piotr Skarga na tle katolickiej literatury religijnej w Polsce wieku XVI (1913); A. B e r g a, Un prédicateur à la cour de Pologne sous Sigismond III, Pierre Skarga (1916); St. W i n d a k i e w i c z, P. S. (1925); N. T r e u m u t h, Vastureformatsiooni esimene aasta Eestis („Ajalooline Ajakiri" 1932, nr. 1); Enciclopedia Italiana XXXI (1936).

L. L.

***SKYTTE, Johan,** vabahärra, Rootsi riigitegelane, Liivimaa kindralkuberner. S. oli Gustav II Adolfi (vt. ka *Suppl.*) Liivimaa poliitika peamine esindaja ja taotles siin suuremat tsentralisatsiooni. S. vastuolu kohaliku aadliga läks kaugemale, kui kuningas seda oleks soovinud. Peale korralduste kohtu ja kiriklik-hariduslikul alal rajas S. püsiva aluse Liivimaa haldusele kogu Rootsi ajaks. Liivimaa kindralkubermang jaotati kolmeks maapealikkonnaks (üks maapealikuist oli Riias asuv kuberner). Eestimaa eeskujul korraldati aadli ratsateenistus niiviisi, et tuli iga 15 täidetud adramaa kohta välja panna üks ratsanik; samuti loodi kindlakujuline korraldus sõidu- ja kirjaposti alal. Erilisi pingutusi nõudis S-lt maa maksustamise korraldus, mille uuendamine osutus paratamatuks eriti mõisade kinkimise järel. Suuri väljaminekuid pidi aitama katta alatiseks kehtima pandud majutusmaks. See asendas sõja ajal maale peale pandud erakorralisi kontributsioone ja kujunes seetõttu peaaegu terveni uueks lisandiks talupoegade endistele, poolaaegsetele mõisakoormistele. Majutusmaksuna võeti mõned vakad vilja adramaalt. Usaldatava maksustamisaluse saamiseks korraldas S. Liivimaal mitmeid adramaade revisjone. See küsimus lahenes lõplikult küll alles 1638 (vt. *Suppl.* H. Igelström). S. oli aadli laiutamispüüete veendunud vastane ega kavatsenud piirduda Rootsi võimu toetuspunkti otsimisel ainult aadliga. Maakohturingkonnist (alul kavatseti neid luua õige palju) tahtis S. pikapeale arendada Rootsi häradi taolist omavalitsusühikut, mille kaudu ka talupoegadel oleks võimaldunud osa võtta maa poliitilisest elust. Sellele vastavalt kavatses ta talupoegkonda usuliselt ja hariduslikult ette valmistada uuteks ülesanneteks. Ses suhtes jõuti astuda (osalt rahapuuduse tõttu) ainult mõned konkreetsed sammud.

R. L i l j e d a h l, Svensk förvaltning i Livland 1617—1634 (1933); J. L i b e, A. O i n a s, H. S e p p, J. V a s a r, Eesti rahva ajalugu (1933), lk. 881 jj.

J. V.

SNECKENSKÖLD (Snäck), Jakob, Liivimaa majandusasehaldur, rootsi

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 311